

p. Vostatek potvrdil, že řada analýz již existuje. Vyjádřil přesvědčení, že PT3 je schopný dát dohromady velké množství odborných podkladů. Informoval, že bude jednat na VŠFS, zda by bylo možné připravit podklad pro OK.

p. Hampl upozornil, že není třeba vypracovat detailní mezinárodní srovnávací analýzu, jde spíše o koncentrovanou faktografii. Dotázal se, zda by přítomní byli ochotni poskytnout PT3 zmíněné studie.

p. Dudová informovala, že zmíněná studie SÚ AV byla primárně zaměřena na částečné úvazky, v rámci ní však byly analyzovány systémy rodinné politiky jako celky. Uvedla, že může poskytnout všechny texty, ale pro potřeby skupiny považuje za vhodnější připravit si prezentaci. Nabídla, že si připraví prezentaci o rodinné politice - jak vypadají transfery v jiných zemích.

p. Hampl nabídku přijal a požádal o zaslání textových podkladů.

p. Kozlová doporučila kontaktovat doc. Průšu.

p. Hedbávný doporučil sledovat státy s podobným kulturním a ekonomickým vývojem (Visegrádské státy, pobaltské státy).

p. Hampl požádal zástupce MPSV, aby prověřili, co mají v rámci celého MPSV k dispozici.

p. Škorpík uvedl, že je potřeba více specifikovat zadání, protože dílčích studií existuje velké množství (ať už studií VÚPSV, či OECD, WB aj.). Upozornil však, že i tyto studie jsou tematicky zaměřené a žádná studie není schopna zachytit celostní srovnání systémů.

p. Hampl uvedl, že více než náročné analýzy nás zajímá faktografie (jaký je kde daňový systém a systémy sociálního a zdravotního pojištění). Zmínil, že zadáním požadavků na výpočty a analýzy se bude PT3 ještě zabývat.

Dále představil návrh harmonogramu práce PT3:

- 31. 7. – prezentace metodiky a prvních analytických výstupů na jednání OK
- 31. 8. – základní návrh řešení způsobu narovnání transferů a zásluhovosti (bez kvantifikace parametrů)
- 30. 11. – kvantifikace parametrů pro simulační model
- 31. 12. – návrh legislativních úprav

p. Hampl uvedl, že je třeba hledat ideální stav důchodového systému z hlediska zadaných cílů, ke kterému se chceme dostat, a pak počítat s přechodným obdobím. Zdůraznil, že shodu na takovéto představě je třeba najít do konce srpna. Informoval, že průběžná zpráva OK má být připravena k 30. 9. 2014.

p. Fiala vnesl dotaz, co všechno může PT3 navrhovat. Např. může navrhovat změnu daní, či je omezen pouze na důchodový systém?

P. Hampl odpověděl, že téma je komplexní a s ohledem na souvislosti se musí zabývat i celkovým zdaněním práce – tedy i otázkou daní a zdravotního pojištění. S ohledem na konkrétní téma bude třeba přizývat kolegy z příslušných ministerstev ke konzultaci.

p. Hutař vyjádřil přesvědčení, že když měníme důchodový systém, musíme vědět, proč ho chceme měnit. Za hlavní důvod pro změnu systému považuje fakt, že se zvětšuje skupina lidí, kteří nebudou

mít nárok na důchod. Uvedl, že musíme zjistit, kolik lidí nebude mít nárok na důchod, musíme tyto lidi informovat, varovat.

p. Potůček informoval, že probíhá předávání relevantních dat z ČSSZ na MPSV, tyto základní informace budeme mít do dvou měsíců k dispozici. Vzněl připomínku k navrženému harmonogramu, jelikož v něm chybí diskuse o tom, kam se má důchodový systém jako celek ubírat v dlouhodobé perspektivě.

p. Hampl uvedl, že je třeba navrhnout systém, který bude optimálně fungovat za 20-25 let a zároveň je nutné navrhnout pozvolnou změnu. Zdůraznil, že musíme navrhnout flexibilní systém, aby jej bylo možné v případě potřeby změnou parametrů optimalizovat.

p. Potůček upozornil, že tento pracovní tým by měl promýšlet celý důchodový systém, tj. i vztahy mezi pilíři.

p. Hedbávný navrhl začít aktivně informovat občany o výši odvedeného pojistného (například formou dopisů z ČSSZ), aby mohli zodpovědně nést následky svých rozhodnutí. Text takového dopisu by měl být varovný a vyznítl například takto: „Je vám 30 let, doposud jste přispíval/a do důchodového systému po dobu 21 měsíců; pokud budete přispívat tímto tempem i v budoucnu, vznikne Vám nárok na důchod ve věku Y (např. 100) let“.

p. Fiala upozornil na potřebu řešení situace nezaměstnaných, kteří nemají možnost platit si dobrovolné pojištění.

p. Hutař doporučil využít nástroje bezúročných půjček a prodloužit možnost zpětného doplacení pojistného (aby bylo možné doplatit za delší časový úsek než je jeden rok).

p. Vostatek požádal o projednání svého návrhu na reformu.

p. Hampl upozornil, že pracovní tým zatím není ve fázi hledání řešení. Momentálně je třeba zpracovávat analytické podklady a ujasnit si, jaká témata budeme řešit. Konkrétními návrhy se budeme zabývat v další fázi a tam bude prostor pro projednání tohoto návrhu.

p. Vostatek oponoval, že je třeba mít vizi a dát ji hned na papír.

p. Hampl upozornil, že vizí reformy důchodového systému je více a my nejprve potřebujeme najít shodu v jednotlivých principech a potom následně vést diskusi o tom, které konkrétní řešení tyto principy nejlépe naplňuje.

p. Pelán přednesl prezentaci k metodám práce PT3. Doporučil formulovat rámec práce a seznam řešených problémů. Navrhl rámec práce ohraničit vzájemně provázanými tématy: daně, děti, důchody, zaměstnanost. Upozornil na vazby mezi těmito oblastmi (na příkladu Rakouska ilustroval, že jejich nízká nezaměstnanost souvisí s daňovým a sociálním systémem).

p. Vostatek upozornil, že z tohoto rámce nic konkrétního nevyplývá.

p. Pelán oponoval, že jde v tuto chvíli o rámec práce.

p. Hampl konstatoval, že rámec p. Pelána zdůrazňuje vybrané klíčové prvky systému vyplývající ze souhrnné mapy odprezentované na úvodním jednání PT3.

p. Pelán dále v rámci prezentace informoval, jaký objem státních transferů byl v loňském roce adresován dětem a jaký důchodcům. Poukázal na disproporci a podfinancování mladé generace. Dětem tak od státu plyne mnohem méně peněz než důchodcům (280 ku 460 mld.). V této souvislosti použil přirovnání k pohádce o cestáři a třech groších (cestářovi k živobytí vystačí se třemi groši - jeden groš sám spotřebuje, jeden půjčí dětem, které vychovává, a jeden splatí rodičům).

p. Hampl doplnil, že v rámci prezentace jde o státem organizované transfery, nejsou tam tedy započítané náklady rodin na výchovu.

p. Pelán upozornil, že výchova dětí je finančně značně nevýhodná, což může působit demotivačně.

p. Vostatek odmítl přístup p. Pelána jako příliš obecný a doporučil raději vyjít z mezinárodní zkušenosti a dnešní situace u nás. Případně bychom se měli ptát, co přinese konkrétní navrhovaná změna.

p. Potůček konstatoval, že v diskusi se projeví dva póly způsobu práce: úprava stávajícího důchodového systému vs. optimalizace transferu rodina-společnost. Zmínil, že oba postupy mají svou logiku.

p. Pernes se ohradil proti srovnávání státních transferů směrem k dětem a k důchodcům, protože důchodci si na svůj důchod spořili, zatímco podpora rodinám je financována z daní. Podporou důchodců by proto měla být méně jen podpora ve formě sociálních dávek.

p. Fiala zareagoval na diskusi o možném využití mezinárodní zkušenosti a v tomto ohledu sice vyzdvihl potřebu znát mezinárodní praxi, ale zároveň varoval před kopírováním, jelikož i vyspělý svět bude muset v budoucnu reagovat na snižující se plodnost či vysokou nezaměstnanost mladých lidí. Je tedy třeba předjímat budoucnost, nejen sledovat přítomnost. Co se týče současného poměru dětí a seniorů, informoval, že dnes je tento poměr zatím zhruba vyrovnan (20 % a 20 %).

p. Pernes upozornil, že mladí v současnosti často pracují až od třiceti, tedy tento poměr může být vychýlen.

p. Hampl konstatoval, že pohledy Pelána i Pernese mají svou logiku. V případě porovnání příjmů rodin k příjmům důchodců upozornil, že nejde o to, že si důchodci žijí nad poměry, ale naopak, že i v porovnání s důchodci, jakožto sociálně ohroženou skupinou jsou rodiny s dětmi v přepočtu na člena domácnosti ohroženy dokonce ještě o něco více. Zdůraznil, že tato dvě témata nelze stavět proti sobě, ale je třeba hledat přirozenou synergii a přirozené narovnání vztahů mezi generacemi. Konstatoval, že transfery v současnosti jsou nastaveny nevýhodně pro rodiny s dětmi. Uvedl, že dobrá praxe je potřebná, ale každý systém je do značné míry unikátní – tj. nelze vytrhnout pouze jednu část a tu řešit bez ohledu k ostatním.

p. Pelán zareagoval na p. Pernese a upozornil, že žádná naspořená suma peněz reálně neexistuje, jelikož důchody jsou placeny průběžně. Ačkoliv nepochybuje nárok seniorů na důchod, je třeba také řešit otázku, kde se na důchody vezmou finance.

p. Hampl zdůraznil potřebu najít způsob narovnání transferů mezi rodinami a společností. Formuloval hlavní otázku, kterou je třeba řešit, a sice, jak dospět ke spravedlivějšímu systému. Zopakoval, že bez současných investic není možný žádný budoucí příjem a že narovnání transferů vůči současným důchodcům není ani tolik otázkou mezigenerační solidarity, ale především otázkou splacení dluhu minulé generaci (díky nim tu jsme, vychovali nás...). Upozornil, že si musíme zajistit budoucí příjem na stáří prostřednictvím budoucí generace – nynějších dětí a případně také vlastním spořením. Musíme

tedy jednak splácet dluh minulým generacím, zároveň investovat do budoucí generace našich dětí a zodpovědně tak přemýšlet o vlastní budoucnosti. Představil vyčíslení nákladů na výživu a výchovu dětí podle výsledků ČSÚ. Poukázal na fakt, že více dětí mají rodiny s nadprůměrnými příjmy, tedy není pravda, že by děti rodily hlavně nízkopříjmové skupiny (z hlediska statistiky představují tyto nízkopříjmové skupiny o marginální jev). Uvedl, že děti sice nemáme z ekonomických důvodů, ale jejich existence má pro rodinu ekonomické důsledky. Zdůraznil, že problémem je určit, které transfery do analýzy zahrnout a které nikoliv. Do stávajících transferů navrhl započítat např. daňové slevy na děti, zdravotní služby pro děti, školství – náklady na vzdělání, peněžitou pomoc v mateřství, rodičovský příspěvek, porodné aj. Vzněl dotaz k diskusi, zda zahrnout i další dávky z nemocenského pojištění. Dále představil k diskusi výchozí návrh, jak definovat jednotlivé typy domácností, pro které bude analýza transferů provedena (viz prezentace). Doporučil sledovat několik typů rozlišení (podle počtu dospělých, podle počtu dětí, podle délky výchovy dětí aj.).

p. Hedbávný vznesl dotaz, zda výsledný analytický materiál bude veřejně přístupný. Ve společnosti by to totiž mohlo vzbudit spoustu otázek. Uvedl, že je třeba zvýšit společenské vnímání skutečnosti, že existuje disproporce mezi tím, co stát poskytuje rodinám s dětmi (včetně školství), a tím, co rodiny odvádějí státu. Zároveň varoval před možnými negativními konotacemi spojenými s řízenou reprodukcí (diktátorské režimy).

p. Hampl připomněl, že výsledný analytický materiál v souladu s Mandátem komise bude samozřejmě veřejně přístupný a že je potřeba problematiku neustále správně vysvětlovat, protože případné zkreslení a desinterpretace výsledků je pochopitelně jsou vždy možné, a nelze je předem nikdy vyloučit.

p. Pernes navrhl využít statistiku rodinných účtů. V případě ocenění výchovy dětí doporučil zabývat se otázkami, co lze odepsat z daní, či jak to zapracovat do penzijního systému.

p. Kozlová doporučila zahrnout do výpočtu transferů i sociální dávky (doplatek na bydlení aj.).

p. Hampl upozornil, že to by bylo metodicky problematické, protože tyto transfery mohou získat i osoby v postproduktivním věku a zmíněné transfery nepředstavují mezigenerační transfer. Upřesnil cíl PT3, a sice spočítat transfery pro konkrétní typy domácností. Je potřeba odlišit problematiku rodinné politiky a sociální politiky. Doporučil zaměřit se na hlavní typové skupiny domácností a následně posoudit analyzovat situaci vybraných ohrožených skupiny rodin.

p. Hedbávný uvedl, že při vyčíslování tohoto typu se budeme muset potýkat s velkou mírou nejistoty, proto doporučil raději provést sérii case studies.

p. Hampl zopakoval, že je třeba definovat typy domácností, do kterých by se dala zařadit drtivá většina společnosti a vedle toho definovat také ohrožené kategorie domácností.

p. Hedbávný varoval, že vyčíslování může spočívat v tom, že na každou lidskou aktivitu dáme nějakou cenovku.

p. Hampl oponoval, že záleží na způsobu zpracování a uvedl, že transfery potřebujeme vyčíslit, abychom je mohli analyzovat.

p. Dudová uvedla, že pokud chceme ilustrovat, že transfery nejsou spravedlivé a je třeba s tím něco dělat, nemusíme nutně hledat statistický důkaz. Jde o zbytečně moc práce a tento postup je zbytečně složitý, přesto vždy snadno napadnutelný. Doporučila zaměřit se jen na mezigenerační transfery a raději zahájit celospolečenskou debatu. Varovala přes přílišným překombinováním charakteristik

jednotlivých typů rodin, což by vedlo k příliš velkému počtu sledovaných typů rodin. Doporučila raději vybrat nějaký názorný příklad, který by šlo použít i pro média.

p. Vostatek navrhl inspirovat se jen zahraniční praxí a věnovat se prolínání podsystémů. Mezi konkrétními doporučeními uvedl zdanění všech sociálních příjmů. Vyzval přítomné, aby se raději zabývali důležitými detaily nežli obecnými úvahami.

p. Hutař připomněl omezený časový rámec práce a upozornil, že práce PT3 se rozbíhá do příliš velkého počtu témat. Doporučil sledovat faktory, které ovlivňují důchodový systém a rizikové faktory ovlivňující postavení rodin. Zmínil negativní vliv zrušení sociálního příplatku na postavení rodin. Upozornil, že zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, zastropoval příjmy pro placení sociálního a zdravotního pojištění na částce cca 1 milionu Kč, čímž přicházíme o významné zdroje.

p. Fiala uvedl, že ve světě důchodové systémy děti zatím příliš nezohledňují, protože vše má velkou setrvačnost a donedávna byla vysoká porodnost. Za zlomový okamžik považuje chvíli, kdy se začalo říkat, že lidé nemají spoléhat na stát a mají si spořit na děti i na důchod sami, což vede k úvahám, že děti se nevyplácejí.

p. Hampl navrhl mezi transfery zařadit výdaje: pojistné, investice rodin, a dále příjmy transferů, zdravotní služby pro děti a pro rodiče, náklady na vzdělání, peněžité pomoci v mateřství, rodičovský příspěvek, porodné, přídavky na děti aj. Konstatoval, že propočty budou náročné. Každou kategorii bude třeba projít, zda má nárok na příspěvek či nemá. Navrhl toto téma diskutovat ještě i na příštím jednání (17. 7. v 13:00) a poprosil o rychlou řešerši od MPSV.

p. Škorpík upozornil, že člověk může během života projít různými typy domácností.

p. Hampl odpověděl, že tento model bude spočívat na určitém zjednodušení, kdy budeme předpokládat stabilitu rodinné formy i příjmu.

p. Vostatek navrhl hlasovat, zda se máme modelem vyčíslení transferů zabývat.

p. Hampl upozornil, že PT3 není vybaven hlasovacím mechanismem. Transfery se zabývat musí, protože to má v popisu práce uložené Mandátem komise. Upozornil, že není možné se pouze inspirovat zahraniční dobrou praxí, protože žádný ideální důchodový systém nikde ve světě neexistuje a prakticky všechny vyspělé země se potýkají s demografickými problémy. Požádal přítomné, aby se k tématu transferů vyjádřili.

p. Pelán doporučil stanovit si dílčí otázky týkající se rozsahu práce – např. zda budeme řešit vazby na demografii.

p. Vostatek oponoval, že při řešení důchodového systému je třeba se zabývat ostatními subsystemy, jelikož mezi nimi existují silné vazby, záleží však na kalibraci.

p. Hampl vnesl dotaz, zda přítomným připadá návrh na metodiku vyčíslení transferů diskutovatelný na příštím jednání.

p. Pelán navrhl koncept vyčíslení zjednodušit.

p. Fiala uvedl, že je třeba vyjasnit, zda důchodový systém bude zohledňovat počet dětí.

Seznam přítomných

Jméno	Instituce
Petra A. Beránková	Sekretariát OK
Radka Dudová	ČŽL
Tomáš Fiala	VŠE
Otakar Hampel	MZe
Petr Hedbávný	UK
Jan Hutař	NRZP ČR
Lucie Kozlová	JČU
Petra Michalová	NCPR
Karel Pelán	Veba
Zdeněk Pernes	RSČR
Martin Potůček	Předseda OK
Markéta Ročejdlová	Sekretariát OK
Marek Suhomel	MPSV
Jan Škorpík	MPSV
Jaroslav Vostatek	VŠFS
Kryštof Zrcek	ČSSZ